

УДК 378:347.78

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.17>

АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ЯК ВИД ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Якубівський Ігор Євгенович,

доктор юридичних наук, професор,
в.о. провідного наукового співробітника
відділу приватноправових досліджень
Науково-дослідного інституту правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України

В статті проаналізовано поняття академічного плагіату як одного із видів порушень академічної доброчесності. Досліджено еволюцію понять «плагіат» і «академічний плагіат» у національному законодавстві України. Звернута увага на те, що на відміну від багатьох інших країн, в яких поняття «плагіат» не отримало законодавчого закріплення, у законодавстві України не тільки використовуються два окремі терміни «плагіат» та «академічний плагіат», але і містяться їх легальні визначення. Проаналізоване питання щодо співвідношення між цими поняттями. Констатовано, що вітчизняні дослідники переважно розглядають їх як рід і вид, вважаючи академічний плагіат різновидом плагіату. Не погоджуючись із такою позицією, автор керувався тим, що плагіат становить вид порушення авторського права, тоді як академічний плагіат є порушенням академічної доброчесності. З позиції логіки ці поняття знаходяться у відношенні перетину (перехрещування), оскільки не будь-який академічний плагіат є плагіатом в авторсько-правовому розумінні, так само як і не кожен авторсько-правовий плагіат є академічним плагіатом. Виокремлено три категорії дій, які підпадають під ознаки плагіату та (або) академічного плагіату: дії, які є плагіатом в авторсько-правовому сенсі, проте не є академічним плагіатом; дії, які є одночасно і плагіатом в авторсько-правовому розумінні, і академічним плагіатом; дії, які є академічним плагіатом, але не є плагіатом в авторсько-правовому розумінні. Дане розмежування має важливе значення, оскільки плагіат і академічний плагіат обумовлюють настання різних за своїм характером правових наслідків. В першому випадку йдеться про цивільно-правовий захист авторського права та (або) притягнення плагіатора до адміністративної чи кримінальної відповідальності, що реалізується в судовому порядку. В другому випадку йдеться про заходи, передбачені законодавством про освіту («академічна відповідальність») і науку, застосування яких відбувається в позасудовому порядку. Наголошено на доцільності конкретизації у локальних нормативних актах (положеннях), які приймаються у закладах вищої освіти, того, які саме види академічної відповідальності можуть бути застосовані за конкретні види порушень академічної доброчесності, зокрема, за допущення академічного плагіату.

Ключові слова: плагіат; академічна доброчесність; академічний плагіат; авторське право; академічна відповідальність.

Yakubivskiy Ihor. Academic plagiarism as a type breach of academic integrity

The article analyzes the concept of academic plagiarism as one of the types of breach of academic integrity. The evolution of the concepts of "plagiarism" and "academic plagiarism" in the national legislation of Ukraine is studied. Attention is drawn to the fact that, unlike many other countries, in which the concept of "plagiarism" has not been legislated, the legislation of Ukraine not only uses two separate terms "plagiarism" and "academic plagiarism", but also defines them legally. The issue of the relationship between these concepts is analyzed. It was established that domestic researchers mainly consider them as a genus and species, considering academic plagiarism as a type of plagiarism. Disagreeing with this position, the author was guided by the fact that plagiarism is a violation of copyright, while academic plagiarism is a violation of academic integrity. From the point of view of logic, these concepts are contained in the relation of intersection, since not every academic plagiarism is plagiarism in the copyright sense, just as not every copyright plagiarism is academic plagiarism. There are three categories of actions

that fall under the signs of plagiarism and (or) academic plagiarism: actions that are plagiarism in the copyright sense, but are not academic plagiarism; actions that are both plagiarism in the copyright sense and academic plagiarism; actions that are academic plagiarism, but not plagiarism in the copyright sense. This distinction is important, since plagiarism and academic plagiarism lead to the occurrence of different legal consequences. In the first case, it is about the civil remedies of copyright and (or) bringing the plagiarist to administrative or criminal responsibility, which is implemented by court. Otherwise, we are talking about the measures provided for by the legislation on education ("academic responsibility") and science, which are applied out of court. It is emphasized the expediency of specifying in local regulations adopted in institutions of higher education what constitutes academic responsibility, which can be applied for specific types of violations of academic integrity, in particular, for the admission of academic plagiarism.

Key words: *plagiarism; academic integrity; academic plagiarism; copyright; academic responsibility.*

В сучасних умовах академічна доброчесність розглядається в якості однієї із фундаментальних ціннісних категорій, що визначає пріоритети функціонування та напрями подальшого розвитку освіти і науки як на національному, так і на міжнародному рівнях. Поняття академічної доброчесності є доволі багатоаспектним і включає в себе цілу низку вимог до представників академічної спільноти та здобувачів вищої освіти, однією з яких належить недопущення академічного плагіату. Останній є вкрай негативним явищем для сучасної академічної та дослідницької сфери, що підриває авторитет сучасної освіти і науки у суспільстві. Доводиться констатувати, що зараз виявленням фактів плагіату в дисертаційних роботах окремих представників влади вже мабуть нікого не здивуєш – це стало ординарним явищем. З іншого боку, проблема плагіату, зокрема, в освітній та науковій сферах, стосується далеко не тільки України. До питань забезпечення академічної доброчесності та запобігання академічному плагіату зараз прикута увага у всьому цивілізованому світі, причому як на державному рівні, так і на рівні діяльності різноманітних недержавних організацій, провідних закладів вищої освіти та дослідницьких установ. Виходячи з цього, проблематика академічного плагіату, його сутності, особливостей правового регулювання є актуальною на сучасному етапі та потребує ґрунтовного вивчення.

Питань академічного плагіату в Україні торкалися у своїх працях такі науковці, як Л. В. Красицька, Г. О. Ульянова, О. І. Харитонova, Р. Б. Шишка, А. С. Штефан та ін.

Метою статті є з'ясування сутності академічного плагіату та його співвідношення із плагіатом в авторському праві.

Виклад основного матеріалу. Термін «академічний плагіат» з'явився у законодавстві України не так давно – із прийняттям ЗУ «Про вищу освіту» 2014 року. Проте формування підходів до розуміння сутності цього явища відбувалося ще в перші роки незалежності України на рівні законодавства, що регулювало порядок присудження наукових ступенів. У Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань України 1992 р. [1] передбачалося, що у разі використання чужого матеріалу без посилання на автора і джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. Наступні нормативні акти з цих питань містили більш розгорнуті формулювання, передбачаючи, що в разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту [2–4].

Тобто, законодавство у сфері освіти і науки, яке діяло в Україні від здобуття нею незалежності і до 2014 року хоч і не оперувало терміном «академічний плагіат», проте на рівні положень, що регулювали порядок присудження наукових ступенів, по-суті, визнавало таким, що порушують цей порядок, використання в дисертації ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело, та передбачало відповідні негативні правові наслідки у разі виявлення таких порушень – зняття дисертації

із захисту, а в разі, якщо захист дисертації вже відбувся і здобувачеві присуджено науковий ступінь – позбавлення такого наукового ступеня.

Вперше на рівні законодавства України термін «плагіат» з'явився в ЗУ «Про авторське право і суміжні права» внаслідок викладення його в новій редакції у 2001 році [5]: плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Відповідно до ст. 53 чинного ЗУ «Про авторське право і суміжні права» [6], плагіат – це опублікування твору або його частини у незмінному або видозміненому вигляді, включаючи опублікування перекладу іншомовного твору або його частини, під іменем особи, яка не є автором цього твору. Тобто дефініція плагіату в чинному ЗУ «Про авторське право і суміжні права» хоч і зазнала деяких змін, проте суть даного порушення авторського права залишилася практично незмінною – присвоєння авторства на чужий твір.

Попри те, що термін «плагіат» у законодавстві України закріплено саме щодо авторського права, на рівні доктрини йому надається більш широке значення. Згідно з позицією Г. О. Ульянової, під плагіатом у широкому значенні розуміється будь-яке запозичення чужого результату інтелектуальної, творчої діяльності або ідеї без вказівки джерела (автора) запозичення, а під плагіатом у вузькому значенні – навмисні неправомірні дії з привласнення авторства на чужі об'єкти права інтелектуальної власності, які призводять до порушення особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності творців, прав та інтересів користувачів об'єктів права інтелектуальної власності та інтересів держави [7, с. 144].

Як зазначає Р. Б. Шишка, плагіат є навмисним присвоєнням авторства на чужий твір науки чи мистецтва, у тому числі чужих ідей чи винаходів. Вчений наголошує, що плагіат має свої ознаки, які можна поділити на основні та варіативні: до перших належить формальна ознака використання чужого витвору під власним іменем, зокрема його оприлюднення, що, зазвичай із суб'єктивної сторони, є навмисним та усвідомленим. До других – відсутність посилання на першоджерело

та вказівки на автора, якщо він відомий, створення твору компілятивно та з певним перефразуванням [8, с. 171–175].

Повертаючись до наведеного вище розуміння плагіату в законодавстві України варто зауважити, що аксіоматичним для авторського права є те, що передбачена ним правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі. Такий підхід закріплено як на рівні національного законодавства України (ч. 3 ст. 433 ЦК України [9], ст. 7 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»), так і в міжнародно-правових актах (ст. 2 Договору ВОІВ про авторське право [10], ст. 9 Угоди TRIPS [11]). Тобто авторське право охороняє лише форму твору, а не його зміст. Відповідно, запозичення з чужого наукового твору елементів, які не користуються авторсько-правовою охороною (ідеї, теорії, концепції, методи, тощо), не може розглядатися як порушення авторського права, в тому числі як плагіат в авторсько-правовому розумінні.

Звісно, що такий варіант законодавчого регулювання є неефективним для творів науки, цінність яких визначається, насамперед, змістом отриманих результатів дослідження. Дана проблема є актуальною не лише для України, але і для інших країн. Так, аналізуючи питання плагіату з позиції англійського права, Дж. Сандерс зазначає: зрозуміло, що вчений, який бере ідеї іншого та оригінально висловлює їх у новій статті, не порушує авторських прав, навіть якщо така поведінка вважається неетичною та плагіатом [12, с. 284].

У вітчизняній літературі запропоновані різні позиції з цього питання. Так, у дисертаційному дослідженні Р. О. Денисової зроблено висновок про те, що предметом охорони засобами авторського права є твір науки як сукупність елементів форми та змісту [13, с. 16]. У свою чергу, А. С. Штефан стосовно наукових творів пропонує розмежовувати юридично байдужі елементи (тема твору; методи наукового дослідження (пізнання), що існували до проведення дослідження; матеріали, які існували чи були відомі до прове-

дення дослідження) та юридично значимі елементи форми вираження наукового твору, на які поширюється авторсько-правова охорона (мова твору; результати дослідження у вигляді гіпотез, аргументів, доводів, міркувань, висновків, пропозицій, рекомендацій, інших здобутків, одержаних автором в ході проведення дослідження та/або як наслідок його здійснення) [14, с. 76].

По своїй суті наведені пропозиції є слухними, проте їх реалізація вимагає внесення відповідних змін у законодавство про авторське право із урахуванням вищенаведених положень Договору ВОІВ про авторське право та Угоди TRIPS. Відтак, у національному законодавстві було втілено інший варіант – закріплення у прийнятому в 2014 р. ЗУ «Про вищу освіту» [15] поняття «академічний плагіат» – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення текстів інших авторів без відповідного посилання.

У 2017 році у зв'язку із прийняттям нового ЗУ «Про освіту» [16] законодавча дефініція академічного плагіату була дещо змінена: академічний плагіат визначено, як оприлюднення (часткове або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Згодом «академічний плагіат» одержав закріплення у ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» [17]. Первісна редакція цього закону не використовувала цього терміну – він з'явився лише у 2021 році, коли зазначений закон було доповнено ст. 28¹, присвяченій присудженню наукового ступеня доктора наук [18]. Відтак, термін «академічний плагіат» став використовуватися і в нормативно-правових актах з питань присудження наукових ступенів [19; 20].

Як зазначають О. І. Харитонова та Г. О. Ульянова, сутність академічного плагіату полягає у привласненні авторства на чужі результати наукової діяльності. Саме видання чужого наукового результату, тексту за власний особю, яка його не

створювала, є суттю, ключовою ознакою плагіату [19, с. 231].

Отже, станом на сьогодні законодавство України не тільки послуговується термінами «плагіат» та «академічний плагіат», але і містить визначення цих понять. Це відрізняє Україну від багатьох інших країн, де ці поняття не мають законодавчого закріплення.

Так, законодавство США не має офіційного юридичного визначення поняття плагіату. При розкритті значення цього терміну часто покликаються на розуміння, представлене в онлайн-словнику Merriam-Webster [22]. У цьому словнику зазначено, що слово «плагіат» походить від латинського *plagiarius* – викрадач. Останнє, будучи похідним від латинського *plaga* (сітка, що використовується мисливцями для лову дичини), розширило своє значення в латинській мові, включивши в нього людину, яка вкрала слова [23]. У США розроблена Федеральна політика щодо порушень при проведенні досліджень, якою передбачене визначення плагіату, як привласнення ідей, процесів, результатів або слів без належного покликання [24].

В Німеччині термін «плагіат» (*Plagiat*) юристи вважають розмовним терміном, що стосується окремого випадку порушення авторського права, що підпадає під приписи Закону Німеччини про інтелектуальну власність (*Urheberrechtsgesetz*). Німецький словник *Duden* пропонує визначення, яке є найпоширенішим у розмовному вживанні цього терміну, згідно з яким ідеться про неправомірне присвоєння думок, ідей чи подібного третьої особи у художній чи дослідницькій діяльності та її публікація; крадіжка інтелектуальної власності; інтелектуальна крадіжка; підробка [25, с. 10].

У словнику, підготовленому в рамках Європейської мережі академічної доброчесності, плагіат визначено, як використання ідей, вмісту чи структур без належного зазначення джерела в умовах, де очікується оригінальність, що призводить до несправедливої вигоди [26, с. 36].

Варто також зазначити, що поширеним є визначення плагіату на рівні локальних актів, прийнятих в рамках провідних американських та європейських освітніх та дослідницьких закладів (Кодекси (положення) доброчесності, етики тощо), де

під ним зазвичай розуміється представлення роботи або ідей з іншого джерела як своїх власних без відповідного покликання на автора та джерело [27–29].

Із наведеного вище можна побачити, що в зарубіжних країнах, зазвичай, немає як такого чіткого розмежування категорій «плагіат» і «академічний плагіат». Навіть на рівні документів, які стосуються питань плагіату в освітній та науковій сферах, використовується один термін – «плагіат» (англ. – *Plagiarism*, нім. – *Plagiat* і т. д.). На відміну від цього, в законодавстві України закріплено два окремі поняття «плагіат» і «академічний плагіат». У зв'язку із цим постає питання про їхнє співвідношення. Вітчизняні дослідники переважно розглядають їх як рід і вид, вважаючи академічний плагіат різновидом плагіату [21, с. 229; 30, с. 63; 31, с. 192]. Притримуючись такої позиції, Г. О. Ульянова виокремлює наступні відмінні риси академічного плагіату: 1) сфера інтелектуальної, творчої діяльності, в якій він допускається; 2) категорія об'єктів, права на які порушуються; 3) особи, які допускають академічний плагіат; 4) способи вчинення академічного плагіату; 5) правові наслідки допущення та виявлення академічного плагіату [7, с. 222].

Варто все-таки наголосити, що на даний час законодавство України пов'язує поняття «плагіат» лише зі сферою авторського права. Звісно, що теоретично можна ставити питання про визнання плагіатом також привласнення авторства на створений іншою особою винахід, промисловий зразок, сорт рослин тощо, але така позиція вимагає щонайменше внесення відповідних змін у законодавство у сфері промислової власності. Тому будемо керуватися законодавчою позицією, відповідно до якої плагіат стосується лише авторського права.

Із закріпленого законодавством України визначення академічного плагіату випливає, що він може мати дві форми прояву: 1) оприлюднення під своїм іменем чужих наукових (творчих) результатів; 2) відтворення чужих текстів без зазначення авторства.

Щодо першої позиції, то поняття «науковий результат» закріплено у ст. 1 ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або приклад-

них наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Зазначене визначення дозволяє в даному випадку вести мову про академічний плагіат у разі присвоєння авторства щодо змісту наукового результату іншої особи. Але, з іншого боку, нове наукове знання як таке не є твором в авторсько-правовому розумінні, а, відтак, присвоєння авторства на нього не може вважатися плагіатом відповідно до ЗУ «Про авторське право і суміжні права».

Друга форма академічного плагіату передбачає відтворення особою опублікованого тексту (оприлюднених творів мистецтва) іншого автора без зазначення авторства. Дана форма академічного плагіату є близькою до розглянутого вище плагіату в розумінні авторського права. Так, відповідні результати наукового дослідження можуть бути виражені в монографії, дисертації, науковій статті, виступі на конференції, тощо. Перелічені об'єкти є творами, які охороняються авторським правом, а, відтак, присвоєння авторства на такі наукові твори в цілому чи на їх частини особою, яка насправді не є їх автором, можна вважати плагіатом в розумінні ЗУ «Про авторське право і суміжні права».

У законодавстві України про освіту і науку поняття «академічний плагіат» вживається в контексті більш широкої категорії академічної доброчесності.

Відповідно до визначення, сформульованого в рамках Європейської мережі академічної доброчесності, академічна доброчесність – відповідність етичним і професійним принципам, стандартам, практикам і послідовній системі цінностей, яка служить орієнтиром для прийняття рішень і вжиття дій в освіті, дослідженнях і науці [26, с. 8–9].

Згідно зі ст. 42 ЗУ «Про освіту», академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. До порушень академічної доброчесності вказана стаття закону відносить академічний плагіат.

Отже, станом на сьогодні в законодавстві України сформувалося дві окремі

категорії: плагіат як вид порушення авторського права і академічний плагіат як порушення академічної доброчесності. Проведений вище аналіз дозволяє висунути, що ці поняття частково перетинаються. Це означає, що:

1) існують дії, які є плагіатом в авторсько-правовому сенсі, проте не є академічним плагіатом (наприклад, опублікування письменником створеного іншою особою літературного твору під своїм іменем);

2) існують дії, які є одночасно і плагіатом в авторсько-правовому розумінні, і академічним плагіатом (наприклад, використання вченим у своїй монографії уривків тексту з наукової роботи іншого вченого без зазначення автора та джерела запозичення);

3) існують дії, які є академічним плагіатом, але не є плагіатом в авторсько-правовому розумінні (наприклад, коли вчений у своїй дисертації відтворює зміст наукової концепції, розробленої іншим вченим, подаючи її своїми словами).

Вказане розмежування має важливе значення щодо правових наслідків відповідних дій та порядку їх застосування.

У першому випадку може йтися лише про цивільно-правовий захист авторського права (ст.ст. 16, 432 ЦК України, ст. 55 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»), а в разі умисних дій – також про притягнення плагіатора до адміністративної (ст. 51² КУпАП [33]) чи (за наявності матеріальної шкоди у значному розмірі) до кримінальної відповідальності за порушення авторського права (ст. 176 КК України [34]). Перелічені заходи застосовуються в судовому порядку на підставі рішення суду в цивільній справі, постанови про притягнення до адміністративної відповідальності чи вироку суду у кримінальній справі.

У другому випадку, крім наведених вище правових наслідків, до плагіатора можуть бути застосовані також заходи впливу, передбачені законодавством про освіту і науку. У ЗУ «Про освіту» йдеться про академічну відповідальність, яка може полягати у відмові у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання, позбавленні присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-твор-

чого рівня чи присвоєного вченого звання тощо. ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» у ст. 28¹ теж передбачає, що у разі виявлення в докторській дисертації, монографії, публікаціях здобувача академічного плагіату відмову у присудженні наукового ступеня доктора наук чи скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук. Правові наслідки академічного плагіату застосовуються у позасудовому порядку (Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, відповідними органами закладів вищої освіти, наукових установ тощо) з можливістю оскарження прийнятого рішення до суду.

У третьому випадку до особи, яка допустила академічний плагіат, можуть бути застосовані лише заходи, передбачені законодавством про освіту і науку (позбавлення вченого звання, скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня доктора наук тощо).

Варто також згадати і про дії, які законодавством розглядаються, як порушення академічної доброчесності, але не є академічним плагіатом. Наприклад, самоплагіат, фальсифікація, фабрикація є самостійними, поряд із академічним плагіатом, видами порушень академічної доброчесності. Правові наслідки відповідних порушень можуть бути як такими ж, що і для академічного плагіату, так і відрізнятися. На даний час в абсолютній більшості закладів вищої освіти прийняті відповідні локальні акти (положення) щодо забезпечення академічної доброчесності. Водночас, ознайомлення з їх змістом дозволяє констатувати, що в них як правило визначено загальний перелік видів академічної відповідальності без прив'язки до конкретних порушень академічної доброчесності. З метою підвищення ефективності правового забезпечення академічної доброчесності доцільно у таких локальних нормативних актах конкретизувати, які саме заходи академічної відповідальності можуть бути застосовані до науково-педагогічних, педагогічних чи наукових працівників та здобувачів вищої освіти за конкретні види порушень академічної доброчесності.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що на даний час в законодавстві України вживаються два відносно автономні поняття: «плагіат» – в законодавстві про авторське право і «академічний плагіат» – в законодавстві про освіту і науку. Перший становить вид порушення авторського права, тоді як другий є порушенням академічної доброчесності. Академічний плагіат не можна розглядати як різновид плагіату в авторсько-правовому розумінні. З позиції логіки ці поняття знаходяться у відношенні перетину (перехрещування), оскільки не будь-який

академічний плагіат є плагіатом в авторсько-правовому розумінні, так само як і не кожен авторсько-правовий плагіат є академічним плагіатом. Авторсько-правовий плагіат і академічний плагіат обумовлюють настання різних за своїм змістом та порядком застосування правових наслідків. Доцільним є у локальних нормативних актах (положеннях), які приймаються у закладах вищої освіти, конкретизувати, які саме види академічної відповідальності можуть бути застосовані за конкретні види порушень академічної доброчесності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань України: постанова КМУ від 20.05.1992 року № 257 (п. 18). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-92-%D0%BF#Text>
2. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань: постанова КМУ від 28.06.1997 року № 644 (п. 16). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-97-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового співробітника: постанова КМУ від 07.03.2007 року № 423 (п. 16). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів: постанова КМУ від 24.07.2013 р. № 567 (п. 14). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF>
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року № 3792-XII (в редакції Закону України від 11.07.2001 року № 2627-III). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/ed20010816#Text>
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>
7. Ульянова Г. О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату: дис. ... докт. юрид. наук. Одеса: НУ «ОЮА», 2015. 433 с.
8. Шишка Р. Б. Плагіат та його прояви і небезпеки. *Часопис Київського університету права*. 2014. Вип. 4. С. 170–175.
9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
10. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#Text
11. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text
12. Saunders J. Plagiarism and the law. *Learned publishing*. 2010. Vol. 23. № 4. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1087/20100402>
13. Денисова Р. О. Право інтелектуальної власності на твір науки (авторсько-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків: НЮА ім. Я. Мудрого, 1999. 19 с.
14. Штефан А. Науковий плагіат: співвідношення використання ідеї та форми вираження твору. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 4. С. 68–79.
15. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20140701#Text>
16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

17. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 року № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19/ed20230331#Text>
18. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності: Закон України від 30.03.2021 року № 1369-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-20#n80>
19. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: постанова КМУ від 17.11.2021 року № 1197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-%D0%BF#Text>
20. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: постанова КМУ від 12.01.2022 року № 44. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82#w1_4
21. Харитонова О. І., Ульянова Г. О. Академічний плагіат: поняття та наслідки виявлення відповідно до нового Закону України «Про вищу освіту». *Часопис цивілістики: науково-практ. журнал*. 2014. Вип. 17. С. 228–232.
22. Moriarty Ch. Note on United States Law, Policy, and Norms in Plagiarism in Brief. URL: <https://en.naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Note-on-United-States-Law-Sep-10-2020-Moriarty.pdf>
23. Merriam Webster Dictionary. Est. 1828. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarizing>
24. Federal policy on research misconduct / Office of Science and Technology Policy. *Federal register*. 2000. Vol. 65. № 235. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2000-12-06/pdf/00-30852.pdf>
25. Germán Ruipérez, José-Carlos García-Cabrero. Plagiarism and Academic Integrity in Germany. *Comunicar. Media Education Research Journal*. 2016. № 48. Vol. XXIV. P. 9–17. URL: <http://eprints.rclis.org/29609/1/c4801en.pdf>
26. Tauginienė L., Gaižauskaitė I., Glendinning I., and others. Glossary for Academic Integrity. ENAI Report 3G: revised version, October 2018. URL: https://www.academicintegrity.eu/wp-content/uploads/2023/02/EN-Glossary_revised_final_24.02.23.pdf
27. Oxford Students. Plagiarism. URL: <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>
28. Stanford University. What is Plagiarism? URL: <https://communitystandards.stanford.edu/policies-guidance/bja-guidance-definitions-and-clarifications/what-plagiarism>
29. College LHU. Undergraduate modular scheme (awards of the University of Liverpool) – appendices. 2012. URL: www.hope.ac.uk/compass/
30. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. праць. Число 21*. Київ: Інститут історії України, 2013. С. 61–71.
31. Красицька Л. В. Плагіат і самоплагіат як правові явища. *Нове українське право*. 2021. Вип. 3. С. 188–193.
32. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
33. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
34. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>